

מוכר לך, לא יערב בתוך פירות שדה זו פירות משדה אחרת, לפי שאין מערבין פירות בפירות אפילו חדשים בחדשים⁽³⁹⁾,

ואין צריך לומר שאין לערב פירות חדשים א-ט בישנים, לפי שיש שרוצים דווקא את הישנים⁽⁴⁰⁾, אבל ישנים בחדשים מותר⁽⁴¹⁾.

באמת אמרו חכמים, במוכר יין רך לחבירו התירו לו לערב יין קשה ברוך, מפני שהוא משביחו⁽⁴²⁾. הקשה משביח את הרך, אבל אם קנה יין קשה, לא יערב עמו רך⁽⁴³⁾.

אין מערבין שמרי יין של חבית זו ביין של חבית אחרת,

אבל הקונה יין נותן לו המוכר את שמריו של אותו יין בתוך היין.

מפני שסורו רע, שיכול לחזור לסורו מפני שהונו אותו.⁽³⁸⁾

מאי דכתיב "זגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים"?

(תנינא) [תניא] רבי נתן אומר: כיוון שאתם הייתם גרים בארץ מצרים, הרי זה גנאי לכם לקוראו גר, כי אמרו חכמים, מום שבך אל תאמר לחברך.

והיינו דאמרי אינשי, דזקוף ליה זקיפא בדיותקה, מי שיש לו קרוב משפחה שנידון לתלייה, לא נימא ליה לחבריה, אל יאמר לחבירו: זקיף בינתא! תלה לי דג, לפי שכל הזכרת לשון תלייה גנאי הוא לו:

מתניתין:

בעל הבית שאמר פירות שדה פלונית אני

38. טור, ועיין רש"י הוריות יג ב.

39. בהמשך המשנה מבואר שאף ללא שפסק בעל הבית עם לוקח אסור לו לערב את פירותיו, משום שהלוקחין סומכים על בעל הבית שאינו מביא להם פירות משדה שאינו שלו, ועיין ריצב"ש בשיטה.

והראב"ד כתב, שהאיסור הוא בכך שמערב פירות יפים עם שאינם יפים, ועל כך אמרינן ואין צריך לומר חדשים בישנים דהיינו חדשים יפים עם ישנים שאינם יפים, ומוסיף בישנים שתי מעלות: א. שמוכר אותם במקום חדשים. ב. שמוכר אותם כפירות יפים.

גם ברא"ש ובטור מבואר שהמשנה מדברת במערב פירות יפים עם שאינם יפים,

וכתב הפרישה, שהרא"ש הולך בשיטת הרי"ף והרמב"ם שהעמידו את המשנה במערב סתם ולא בבעל הבית הפוסק פירות ללוקח,

ומשום כך סבר הרא"ש שהאיסור הוא בכך שמערב פירות ישנים עם חדשים, אבל רש"י שפירש שהמשנה עוסקת בבעל הבית הפוסק פירות ללוקח הוא מפרש שאסור לערב אפילו פירות יפים ביפים אחרים לפי שלא זה מה שפסק עמו.

40. רש"י פירש שיש בישנים יותר קמח, אבל הרא"ש [כג] והטור [רכח] כתבו שהישנים טובים יותר לאכילה.

41. רש"י, אבל הרי"ף והרא"ש כתבו שאף ישנים בחדשים אסור מפני שהקונה רוצה לישנן.

42. צריך ביאור אם משביחו, אם כן פשיטא שמותר, ועיין חוות יאיר קצב אות כא.

43. רש"י, והטור כתב: "רך מותר לערבו בקשה לעולם".

ובלבד שלא יהא מתכוין לקנות את רוב התבואה ממקום משובח כדי שיצא קול שהתבואה משובחת, ואחר כך מוסיף לערב בה תבואה פחות משובחת, ומטעה את הלקוחות הסבורים שכל התבואה נלקחה מהמקום המשובח.⁽⁴⁴⁾

גמרא:

שנינו במשנה: אין מערבין פירות בפירות.

תנו רבנן: אין צריך לומר חדשות מארבע סאין בסלע וישנות משלש סאין בסלע דאין מערבין.

אלא אפילו חדשות משלש סאין בסלע וישנות מארבע סאין בסלע גם כן אין מערבין, מפני שאדם רוצה לישנן⁽⁴⁵⁾:

שנינו במשנה: באמת אמרו ביין התירו לערב קשה ברך מפני שהוא משביחו (וכו):

אמר רבי אלעזר: עדיא אמרה, זאת אומרת, כל "באמת אמרו", הלכה היא⁽⁴⁶⁾.

אמר רב נחמן: זהא שהתירו לערב יין קשה

מי שנתערב מים ביינו, לא ימכרנו בחנות, אלא אם כן הודיעו ללוקח שהיין מזוג במים,

ולא ימכור את היין שנתערב בו מים לתגר המוכר בשוק, אף על פי שהודיעו, מפני שאינו שאינו רוצה לקחת את היין המזוג אלא כדי לרמות בו אחרים.

אבל מקום שנהגו כולם להטיל מים ביין, יטילו, ואין צריך להודיע ללוקח וכן מותר למוכרו לתגר.

התגר, מוכר בחנות, נוטל תבואה מחמש גרנות שמכרו לו בעלי התבואה, ונותן את הכל לתוך מגורה אחת, ואף על פי שמערב תבואה מכמה מקומות, מותר לפי שבחזקת כן לוקחים ממנו.

אבל בעל התבואה, אסור לו לערב בתבואתו תבואה ממקומות אחרים, לפי שהלקוחות סומכים על כך שקונים את תבואתו בלבד.

וכן התגר נוטל יין מחמש גתות שונים, ונותן את הכל לתוך פיטום יגיית אחד,

ולשומרם אצלו.

44. רש"י פירש: כל היכא דתני באמת הלכה היא ואין לגמגם בה, וכן כתב רבינו יהונתן בשיטה: הואיל שבאמת נשבע שכן הוא להודיענו בא שהלכה כמותו ואין לגמגם בדבר.

והרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות כתב שההיתר לערב יין קשה ברך הוא הלכה למשה מסיני, וכן כתב בספר המקח לרב האי גאון שער נט: הדא אמרה כל "באמת", הלכה למשה מסיני הוא.

ובמהר"ץ חיות תמה על כך דבפשטות כוונת

44. רש"י, והרש"ש פירש שלא התירו לתגר לערב גרנות אלא רק כשאין לו ברירה כגון שיש לו רק מגורה אחת, אבל אם יש לו כמה מגורות ויכול לשים כל גורן במגורה נפרדת אסור לו לערב.

45. הראב"ד בשיטה ביאר, אין צריך לומר שאין מערבין חדשים יקרים [יפים] עם ישנים זולים [שאינם יפים] לפי שמשביח את הישנים בתרתי שמערבם עם חדשים ויקרים, אלא אפילו חדשים זולים וישנים יקרים אין מערבים לפי שיש בחדשים מעלה על הישנים שרוצה לישנם

הא מודקתני סיפא מי שנתערב לו מים ביינו לא ימכרנו בחנות אלא אם כן מודיעו ללוקח שיש לו מים בתוך היין, ולא ימכרנו לתגר אף על פי שמודיעו מפני שמתכווין לרמות בו אחרים, מכלל, דדווקא שם התירו כשמודיע ללוקח. אבל ברישא, שמערב את השמרים ביין, התירו אף על גב דלא מודע ליה,

אמר רב יהודה: הכי קאמר, אין מערבין שמרים של יין שנעשה אמש ביין של יום, ולא יין של יום בשל יין אמש, משום ששמרי יין זה מקלקלין את יין זה, והוא הדין שאין נותנין שמרי יין זה ביין זה גם אם נעשו באותו זמן⁽⁴⁷⁾,

אבל נותן לו את שמריו של אותו יין שאין שמריו מקלקלין אותו.

תניא נמי הכי: רבי יהודה אומר: השופה, מערה בנחת יין לחבירו, הרי זה לא יערב יין של אמש בשל יום ולא של יום בשל אמש. אבל מערב של אמש בשל אמש ושל יום בשל יום.

אלמא אין איסור לערב שמרים ויין של אותו יין:

שנינו במשנה: מי שנתערב מים ביינו הרי זה לא ימכרנו בחנות אלא אם כן מודיעו וכו':

רבא אייתו ליה חמרא מהנותא, הביאו לו יין מהחנות, מזגיה, הוסיף בו מים כדרכו, וטעמיה. לא הוה בסיב, טעמו, ולא היה

ברך, דווקא בזמן שהיין נמצא בשלב שהוא בין הגיתות, שעדיין הוא תוסס, וכשמערבו עם יינות אחרים הרי הם תוססים ביחד ונעשים טעם אחד, ובו שנו שמותר לערבן, אבל אם כבר תסס היין אין תועלת במזיגתו עם יין אחר והוא נפגם.

והאידינא, דקא מערבי יינות אפילו שלא בין הגיתות לאחר שנגמרה התסיסה, מדוע אין חוששין לאונאה,

אמר רב פפא: משום דהקונים ידעי וקא מחלי.

רב אחא בריה דרב איקא אמר: הא דמצינו שנוהגים לערב יין אפילו לאחר התסיסה, מני רבי אחא היא,

דתניא, רבי אחא מתיר לערב בדבר הנטעם. וכל הטועם יין המזוג ביין אחר מכיר בכך שהיין מעורב משום כך אין חוששין לאונאה, שהרי הלוקח טועם ממנו קודם שהוא לוקחו.

שנינו במשנה: ואין מערבין שמרי יין ביין אבל נותן לו את שמריו (וכו):

ומקשינן: כיצד נותן לו את שמריו, והא אמרת רישא אין מערבין כלל שמרי יין ביין.

וכי תימא, מאי נותן לו את שמריו, דקא מודע ליה ללוקח שבתוך היין נתן את שמריו,

47. רש"י, אבל הריטב"א כתב שאפילו באותה חבית אין לערב שמרים של אמש בשל

הגמרא שכך הוא המנהג ולא שיש על כך הלכה למשה מסיני עיני שם.

מבוסס וטוב, שדריה, שלחו חזרה לחנותא,

אמר ליה אביי: והא אנן תנן מי שנתערב לו מים ביין לא ימכרנו וכו' ולא לתגר אף על פי שהודיעו, ואיך החזרת את היין המזוג במים לתגר? הרי הוא יבא למוכרו לאחרים, נמצאת עובר בלפני עוור!

אמר ליה רבא: מזוגא דידי מידע ידיע, לפי שאני מוסיף הרבה מים עד שנראה לכל שהיין מזוג ואין חשש שיבא התגר להונות בו אחרים,

וכי תימא יש לחשוש דטפי ומחיליה, שיוסיף התגר יין לאותו יין שמזגו רבא בהרבה מים עד שלא תראה המזיגה לכל אדם, ומזבין ליה לאחרים,

אם כן, אין לדבר סוף, ואף מים יהא אסור למוכרם לחנווני שמא יערבם ביין, אלא על כרחך לא אסרו למוכר לתגר אלא דברים שיכול לרמות בהם עצמם את לקוחותיו, כגון למוכר לו יין מזוג. אבל יותר מכך אין חוששין:

מקום שנחגו לחטיל מים ביין יטילו וכו':

תנא, הכל כמנהג המדינה, למחצה לשליש ולרביע,

אמר רב: ולא התירו לערב סתם, אלא בין הגיתות שנו, כשהיין עוד תוסס, שיש אז מעלה בעירוב היינות, אבל לאחר התסיסה אסור:

מתניתין:

רבי יהודה אומר: לא יחלק החנווני קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שהוא מרגילן לבא אצלו, ונמצא מקפח את פרנסת שאר החנוונים. וחכמים מתירין.

וכן לא יפחות החנווני את השער למכור בזול, וחכמים אומרים מותר, ואדרבה המוזיל את המחיר זכור לטוב.

וכן לא יבור את הגריסין מהפסולת המצויה בתוכם, שמתוך כך הוא מרבה במחירם יותר מדי, דברי אבא שאול, וחכמים מתירין.

ומודים חכמים שלא יבור את הפסולת רק מעל פי מגורה — המקום שבו שומר את הפירות, ואילו בפנים השאיר את הפסולת, שאינו אלא כגונב את העין שהלקוחות סבורים שברר את הפסולת מתוך המגורה⁽⁴⁸⁾.

אין מפרכסין מייפים לא את האדם ולא את הבחמה ולא את הכלים:

גמרא:

מאי טעמיהו דרבנן המתירים לחנווני לחלק קליות ואגוזים לתינוקות,

משום דאמר ליה לשאר החנוונים אנא מפליגנא אמגוזי, אני אחלק אגוזים, ואת פליג שיפקי, אתם תחלקו שזיפים [רשי' יומא פא א]:

המוכר ללוקח בפירושו לא בררתי אלא את הפירות החיצוניים אסור, לפי שעל ידי שרואה

יום לפי שמקלקלות אותם.

48. התוספות יום טוב ביאר, דאף בזמן שאומר

שנינו במשנה: **ולא יפחות את השער וחכמים אומרים זכור לטוב וכו'**:

והוינן בה: **מאי טעמא דרבנן** שבירכו את המוזיל את המחיר? (49)

ט-ב ומבארין: **משום דעל ידי שהוא מוזיל קא מרווח לתרעא**, יורד המחיר אצל שאר המוכרים⁽⁵⁰⁾. [תרעא, שער]:

שנינו במשנה: **ולא יבור את הגריסין דברי אבא שאול וחכמים מתירין וכו'**:

ומבארין: **מאן חכמים? רבי אחא**.

דתניא, **רבי אחא מתיר בדבר הנראה לעין**, ויכול הלוקח לראות כמה הגריסין שווים יותר מחמת הוצאת הפסולת ומסכים לעלות בדמיהם כדי שלא יצטרך לבררם בעצמו:

שנינו במשנה: **אין מפרכסין לא את האדם וכו' ולא את הכלים**:

תנו רבנן: אין משרבטין, אין זוקפים את שער הבהמה כשרביט כדי שתראה שמינה,

ואין נופחין בקרביים הנמכרים באיטליו כדי שיראו גדולים,

ואין שורין את הבשר במים כדי שיראה לבן ושמן.

ומבארין: **מאי אין משרבטין** את הבהמה? כיצד מזקיפים את שערות הבהמה,

הכא בבבל תרנמו, על ידי שמשקים את הבהמה **מיא דחזירא**, מי סובין, שערותיה נזקפות, ועל זה אמרו במשנה שאין לעשות כן.

זעירי אמר רב כהנא: שערות הבהמה נזקפות על ידי **מזקפתא**, שמקצפים את שערותיה במגרדת.

שמואל שרא, התיר למרמא תומי לסרבלא, לתפור חוטי משי סביב הבגד ליפותר.

רב יהודה שרא לכסכוס קרמי, לשפשף בגדי צבעונים במי סובין.

רבה שרא למידק צרדי, להדק את חוטי הבגד עד שיראו דקים.

רבא שרא לצלומי גירי, לצייר על הבגד חיצים.

רב פפא בר שמואל שרא לצלומי דיקול, לצייר על הבגד סלים.

ומקשינן: איך התירו כל אותם אמוראים למוכרי בגדים ליפותם, **והא אנן תנן אין מפרכסין לא את האדם ולא את הבהמה ולא את הכלים**,

פנים מאירות שאסר להוזיל דבר שאין הוזלתו גורמת לירידת השער, ותמה עליו דבגמרא משמע שמותר להוזיל בכל גווני והטעם של קא מוזיל תרעא אינו אלא סיבה לברכה שיהא זכור לטוב, עיין שם.

50. כך פירש רש"י, והרמב"ם כתב [מכירה יח ד]: שמותר להוזיל כדי לה רבות במקיפין ממנו.

בשעת המכירה על פי המגורה שכולם יפות אין עולה על ליבו שיש בפנים פסולת, ומשום כך לא אמרו שהוא גונב את העין אלא כגונב.

49. כך פירשו רש"י והנימוקי יוסף, ומשמע מדבריהם דפשיטא שמותר להוזיל ולא הוקשה לגמרא אלא מדוע בירכו את המוזיל, ועיין חכמת שלמה [רכח] שהביא תשובת